

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINDA EV ÖDEVLERİNİN YERİ VE DEĞİŞİMİ

Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinin icrasında da mevzuata hâkimiyet önemli bir husustur. Mesleğin sınırlarının çizilebilmesi eğitim paydaşlarının işlerini daha etkili yürütebilmelerini sağlamaktadır. Meslekte düzenli yürütülen iş ve işlemler sayesinde öğrencilerinin belirlenen kazanımlara daha etkili ulaşabilmeleri sağlanmaktadır. Ev ödevlerinin Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatındaki yerinin ve tarihsel değişiminin bilinmesinin yanında Bakanlarımızın bu hususta basına verdikleri demeçlerin incelenmesinin eğitimin paydaşlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Mevzuatta ev ödevlerine ilk olarak 10 Kasım 1976 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlkokul Yönetmeliği içerisinde rastlanmaktadır. Bu yönetmelikte yer alan ödev ile ilgili açıklamalar doğrudan aşağıda sunulmuştur.

"Madde 76: Yeni bilgiler edinmek ve kazanılan bilgileri geliştirmek amacıyla öğrencilere verilecek ödevlerin sınıfta veya okulda yapılması esastır. Esas olarak birinci devre öğrencilerine evde yapılmak üzere yazılı ödev verilmez. Ancak üçüncü sınıf öğrencilerine gerektiğinde ara sıra bir saatten fazla zaman almayacak şekilde ev ödevleri verilebilir. Dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine verilecek yazılı ödevler bütünüyle iki saatten fazla zaman almayacak şekilde düzenlenir. Böylece ödevlerin seçilmesinde öğrencilerin yaşları, bilgi seviyeleri, aile ve çevrenin olanakları göz önünde bulundurulur. Metin, resim, şekil ve harita kopyaları, yazı tekrarlama gibi öğrencinin usanmasına, imlasının ve yazısının bozulmasına yol açacak, yaratıcılığa engel olacak ödevler verilmesinden kaçınılmalıdır. Yazılı ödevlerde kâğıt israfına, gereksiz süslemelere yer verilmemelidir. Öğrencilere verilen ödevler öğretmence kontrol edilmeli, öğretmen tarafından yanıtlar üzerinde durulmalıdır."

Yukarıda sunulan yönetmelik maddesinde, ev ödevlerinin okul saatleri içerisinde yapılması tavsiye edilmektedir. İlkokul 1 ve 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilere ev ödevi verilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Üst sınıflarda ise ev ödevine harcanan zamanın fazla olmamasına gerekli dikkatin gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin gelişim düzeyi, seviyesi ve özelliklerinin de dikkate alınarak ev ödevi verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu yönetmelikten sonra ev ödevleri ile ilgili değişikliğe 11 yıl sonra rastlanmaktadır.

27 Ağustos 1987 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlkokul Yönetmeliği içerisinde bir önceki yönetmelikten farklı olarak ev ödevlerine yönelik aşağıdaki açıklamalar yer almaktadır:

"Madde 32: İlkokul birinci devre öğrencilerine evde yapılmak üzere ödev verilmemesi esastır. Ancak öğrencilerin yetişmelerini sağlamak amacı ile gerektiğinde bir saatten fazla zaman almayacak şekilde ev ödevi verilebilir. İlkokul ikinci sınıfından itibaren öğrencilere konuyu önceden hazırlamaları için verilen ve beşi geçmeyecek soru ile birinci sınıflarda öğrenilen fişlerin evlerinde yarım sayfayı geçmeyecek kadar yazdırılması ödev çalışmaları olarak sayılmaz. İkinci devre öğrencilerine verilecek ödevlerin tamamının iki saatten fazla zaman almamasına dikkat edilir."

Burada, önceki yönetmelikten farklı olarak ilkokul birinci kademe öğrencilerine ev ödevi verilmemesinin esas olduğu, fakat gerektiğinde bir saati geçmeyen çalışmaların verilebileceği belirtilmektedir. Önceki yönetmelikten farklı olarak ilkokulda ev ödevi verilmesinin önü açılmıştır. Ancak aradan 2 yıl sonra 23 Ekim 1989 yılında Resmi Gazete’de yayımlanan İlkokul Yönetmeliğindeki ev ödevleriyle ilgili maddenin değiştirilerek kesin bir dille ev ödevleri hakkında aşağıdaki açıklamalar yer almıştır:

"Madde 32: İlkokulların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında her ne şekilde olursa olsun ev ödevi verilmez. Hazırlık ve alıştırmaya çalışmalarının da sınıfta yaptırılması esastır. Dördüncü ve beşinci sınıflarda verilecek ödevler ile hazırlık ve alıştırmaya çalışmaları, öğrencinin günde bir saatten fazla

zamanını almayacak şekilde düzenlenir. İlkokullarda ödevler, bu okulların öğretim programlarında belirtilen esaslar çerçevesinde yaptırılır. Bu çalışmalarda öğrencilerin yaşları, bilgi seviyeleri, aile ve çevre imkânları göz önünde bulundurulur.”

Bu yönetmelikte ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflarında ev ödevlerinin kullanımı kesin bir dil ile kaldırılmıştır. Aynı zamanda 4 ve 5. sınıflarda ödev için harcanan sürede de kısaltma yapılmıştır. Bu değişiklik ev ödevlerine karşı bakanlığın tavrının olumsuzlaştığını açıkça göstermektedir.

Aradan 14 yıl sonra 27 Ağustos 2003 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde ödev kavramının geçtiği bölümler yer almaktadır. Yayımlanan bu yönetmelikte öncekilerden farklı olarak öğretim faaliyetlerinde çeşitli değişikliklerin yapıldığı da bilinmektedir. Burada 1-8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin aynı binada eğitim gördükleri ilköğretim okullarını kapsamasıdır. Yönetmelikte ödevlerle ilgili açıklamalar şunlardır:

“Madde 32: d) Öğrenci başarısı, derslerin özelliklerine göre yazılı ve uygulamalı sınavlar ile sözlü, ödev veya projelerden alınan notlar esas alınarak tespit edilir. e) Öğrencilerin ders, ödev, işlik, uygulama, lâboratuvar çalışmalarına ve sınavlara katılmaları zorunludur.

Madde 35: 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarda bir yarıyıldan bir dersten yapılacak yazılı sınav sayısı, ikiden az olmamak üzere, ders yılı başında zümre öğretmenleri tarafından tespit edilir. 1, 2 ve 3 üncü sınıflarda sınav yapılmaz.”

Yönetmelikte ödev kavramının geçtiği maddelere bakıldığında ilköğretimin 1, 2 ve 3. sınıflarını kapsamadığı söylenebilir. Ödevin geçtiği maddelerde sınav vurgusunun yer aldığı ve 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarla ilgili olduğu 35. maddede açıklanmaktadır. Önceki yönetmelikte yer alan ev ödevi burada sadece ödev olarak sunulmuştur. Aynı zamanda ödevlerin sürelerine yönelik herhangi bir açıklama da bulunmamaktadır.

Aradan 4 yıl sonra 2 Mayıs 2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelikte ödev konusunda değişikliğe gidilmiş ve proje-performans ödevleri kapsama alınmıştır.

“MADDE 35: 1, 2 ve 3 üncü sınıflarda öğrencilerin gelişimi, ilerleme ve çabaları, sınavlar yapılmaksızın proje, performans ödevi ve ders içi performanslarını temel alan öğretmen gözlemlerine dayalı olarak değerlendirilir. 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarda bir yarıyıldan haftalık ders saati üçten az olan derslerde en az iki, üç ve üçten fazla olan derslerde ise en az üç sınav yapılır. Öğrencilerin başarıları sınavlarla birlikte proje, performans ödevi, ders içi performanslarına dayalı olarak değerlendirilir.”

Bu yönetmelik diğerlerinden farklı olarak tüm öğretim düzeylerinde performans ve proje ödevi adı altında ödevin verilebilirliğini sağlamıştır. Aynı zamanda bu ödevlerin ders notuna da etkisi olacak şekilde kullanılacağı açıklanmıştır. Bu yönetmelikte yer alan proje ve performans ödevleri öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini işe koşarak bilimsel sürece dâhil olacakları ve sürecin sonunda bir ürün ortaya çıkaracakları tür olarak tarif edilmiştir. Bu açıklamalar doğrultusunda performans ödevlerinin mevzuat içerisinde geleneksel ödevlerden ayrı bir konumda olduğu söylenebilir. Fakat performans ödevlerine ait bu açıklamaların öğretmen ve öğrenciler tarafından aynı algılanmaması ve uygulamada geleneksel bir şekle dönüşmesinden ötürü 26 Temmuz 2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde bu ödevlere ait herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Yine bu yönetmelikte doğrudan ödev olarak olmasa da proje adında çalışmaların ortaokul ve imam hatip ortaokullarında devam ettiği görülmektedir. Aynı zamanda projeler de ders notu olarak değerlendirilmektedir. Yönetmelik içerisinde ödev kavramının geçmiyor olması ve proje çalışmalarına da ödev denilmemiş olması ilgi çekicidir.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 12.01.2017 tarih ve 486758 sayılı “Öğrencilerimize Yönelik Uygulamalar” konulu yazısında yarıyıl tatilinde verilecek olan ev ödevleri hususuna aşağıdaki ifadelerle değinilmiştir.

“Yarıyıl tatilinde test çözme, özet çıkarma gibi öğrenciyi tek bir alana yönlendiren ev ödevleri verilmemesi; bunun yerine, öğrencinin kendini tanıması, geliştirmesi ve sosyalleşmesine katkı sağlayacak sanatsal, kültürel, sportif ve bilimsel faaliyetlere katılması teşvik edilmelidir. Bu çerçevede kitap okuma, film izleme, müze ve tarihi mekân gezileri ile toplumsal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlerin tavsiye edilmesi uygun olacaktır.”
Bu yazı ile Bakanlık yarıyıl tatillerinde öğrencilere geleneksel ev ödevlerinin verilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu tür ödevlerin yerine öğrencilerin hayatın içinde yaparak yaşayarak öğrenme sürecine dâhil olabilecekleri, kendini tanımalarına fırsat veren ve sosyalleşmelerine katkı sağlayacak türden faaliyetlere katılımlarının teşvik edilmesi istenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlarımızdan İsmet Yılmaz, 20 Haziran 2018 tarihinde Anadolu Ajansına verdiği röportajda ev ödevlerine de değinmiştir. Açıklamasından aktarılan:

"Bundan sonra hiçbir öğretmenimiz, öğrencisine evde ev ödevi vermeyecektir. Öğrencilerimizin dikkatlerini daha çok derse yoğunlaştırmalarını, konuyu derste öğrenmelerini istiyoruz. İnanıyoruz ki çocuklarımız da okulda, sınıfta öğrendiklerini eve gittiklerinde tekrarlayacaklar, öğrendiklerini daha da pekiştireceklerdir. Zaten şimdi ezberden çıktık. Artık bundan sonra ezber olmayacak, eski dersane eğitim usulleri tekrar edilmeyecek. Okulda öğrendiklerini hayatta kullanabilme yeteneklerini kazanmalarını istiyoruz. Öğrendiklerinin hayatta bir karşılığının olduğunu görmelerini istiyoruz. Önümüzdeki dönem, çağa ve hayata uygun bir eğitim sistemini evlatlarımıza vereceğiz. Önümüzdeki eğitim öğretim yılından sonra öğrencilerimize hiçbir ev ödevi verilmeyecektir."

Açıklamalar doğrultusunda geleneksel ev ödevlerine yönelik yasaklayıcı bir dil kullanılmış olduğu görülmektedir.

10 Temmuz 2018 tarihinde görevine başlayan Milli Eğitim Bakanımız Sayın Ziya Selçuk'un ödevler konusundaki basına verdiği röportajlar bağlamında görüşlerine ulaşabilmekteyiz. Bakanımızın 18 Ocak 2019'da basına şu şekilde açıklama vermiştir:

“Yeni şeyler yapmanız lazım. Büyüklerinizi, babaannelerinizi, anneannelerinizi ziyaret edin, hastalar varsa onlara hediyeler götürün, arkadaşlarınızla daha çok eğlenmeye çalışın, kitap okumayı ihmal etmeyin. İlla ödev yapmanız şart değil, ödevlerinizi yeterince yapıyorsunuz, artık başka ödevleriniz var. O ödevler neler? Arkadaşlarınıza daha çok yardım etmek, hayvanları daha çok korumak gibi şeylere daha çok ilgi gösterirseniz memnun olurum.

Eğitim sadece okulların içinde olmuyor, okulun dışında da evde de sokakta da sosyal medyada da her yerde eğitim var. Sadece farklı bir formatta eğitim devam ediyor. Çocuklarımıza muhakkak surette illa ödev yapmaları konusunda bir öneride bulunmak istemiyorum. Çünkü asıl ödevimiz hayatın kendisiyle ilgili. Çocuklarımızın doğayla olan ilişkilerinin artması bir ödevdir, büyüklerine hürmet etmesi, saygı duyması bir ödevdir, arkadaşlarına yardım etmesi bir ödevdir, hayvanlara

daha çok destek sağlaması bir ödevdir. Yani bizim insanlaşma ödevimiz, insan olma ödevimiz var. Yoksa sadece belli derslerin ödevlerini yapmak gibi bir ödevden elbette söz etmiyoruz. O nedenle benim anne babalara önerim; çocuklarının bütünsel olarak gelişmelerine katkı sağlayacak her türlü fırsatı sağlamaları ve mümkün olduğu kadar büyüklerle akrabalarla arkadaşlarla doğayla baş başa olmaları için ortam oluşturmaları."

Bakanımızın bu açıklamalarından ev ödevleri hakkında geleneksel yaklaşımdan uzak bir anlayışa sahip olduğu ifade edilebilir. Bakanımız, en iyi ödevin, öğrencilerin hayatın içinde bulunmalarına olanak sağlayan etkinlikler olduğunu belirtmektedir.

Aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı, 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonunda öğrencilerin yaz tatilinde ev ödevlerine alternatif olarak aileleriyle beraber zaman geçirmelerini ve yaşamın içinde yer almalarını sağlayan 73 farklı etkinlik örneğini basılı ve elektronik ortamda öğrencilere ve velilere ulaştırmıştır. "Çocuklarınızla Yapabileceğiniz Yaz Etkinlikleri" adındaki broşürde "Güzel bir yaz tatili çocuklarımızı bekliyor, sizin tatil planlarınıza ek olarak bizim de bazı önerilerimiz var. İşaretlediğiniz her etkinliğin, yavrularımızın çocukluk anılarına unutulmaz güzellikler katması dileğiyle... İyi tatiller." ifadeleri yer aldı.

Ev ödevleri, Milli Eğitim Bakanlığının yazılı metinleri içerisinde tarihsel olarak incelenmiştir. 1976 yılından günümüze doğru, ev ödevleri hakkındaki yönelimin, geleneksel olan ödevlerin kesinlikle verilmemesi yönünde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okula başladığı ilk yıllar olan ilkökul 1, 2 ve 3. sınıf düzeylerinde bulunan öğrencilere ise ödevin hiç verilmemesine yönelik bir yaklaşımın mevzuat içerisinde açıklandığı ve bu durumun yıllar boyunca değişmediği görülmektedir. Öğretimin üst kademelerinde proje adı altında öğrencilere okul dışında yapabilecekleri etkinliklerin verilebileceği ifade edilmektedir. Bu çalışmaların ise geleneksel yaklaşımlardan olan alıştırma, test, kaynak kitap, fotokopi vb. şekilde değil de öğrencilerin bizzat öğrenme sürecine dâhil olacağı üst düzey düşünme becerilerini işe koşabileceği, sosyalleşmelerine katkı sağlayacak türden olması gerektiği belirtilmektedir. Bu durum yukarıda adı geçen Bakanlarımızın, basına vermiş olduğu açıklamalarla da tutarlıdır. Milli Eğitim Bakanlığının mevzuatlarında ve Bakanlarımızın açıklamalarından da anlaşıldığı üzere ev ödevlerine yönelik olumlu bir yaklaşımın bulunmadığı görülmektedir. <https://rize.meb.gov.tr/rista/caydanlik-dergi>. (Alıntıdır.)

Lokman BAYNAZOĞLU- Okul Müdürü (Çay İlkokulu)